(135)

کتوچی پاشاه

بو حکایه‌چك :

آدمنك حالی ومعیشتی آلماشنوغه بر مثالدر .
اوقوغان عبرت آلور ، اوقومغان اوکونچکه قالور

مطبعهٔ کریمیه قزانده
۱۹۰۶ نچی سنه

КАЗАНЬ.
Типографія Торговаго Дома „Братья КАРИМОВЫ"
1906 годъ.

کتوچی پاشا

بر حکایه چك :

آدمنك حالی ومعیشتنی آلماشنوغه بر مثالدر .
اوقوغان عبرت آلور ، اوقومغان اوکونچکه قالور

مطبعهٔ کریمیه قزانده
کتك مصارفلری ایله ۱۹۰۶ سنه

Дозволено цензурою С.-Петербургъ 15 февраля 1906г.

Казань.
Типографія Торговаго Дома „БРАТЬЯ КАРИМОВЫ„
1906

بر وقتده بغداد شهرنده علی اسملی بر پاشا بولوب ، سلطان قاشنده بیك اعتبارلی ایدی . شونلقدان اوزقول آستنده بولغان خلقلرنی تورلیچه جبرلب آنلرنی بیك قورقتمش ایدی . اول پاشانك عادتی شول ایدیکه : قایچان طاك آتوب آقلق کورنه باشلاسه تیزگنه طهارت آلوب ، پالاصون جایوب ، قبله طرفینه یونالوب نماز اوقی باشلی ایدی . نماز اوقوب بترگاچ آنك ایکی قلی تیزگنه نارگیله برلن ٦ کوفی کیتوررگه عادتلنگنلر ایدی . علی پاشا کارا واتقه اوطرب بیك الوغسمان قورصاغون کیروب نارگیله سون قاووب کوفی اچوب هیچ بر أش أشلامایچه او یلامایچه کون بویی شولای حضور قیلوب تیکـکنه اوطرونی یاراتا ایدی . حتی أش اشلامکنی کوڭلنه ده کیترمایچه ، بعض وقتده اوطرا اوطرا آرغاچ جاتوبده یقلی ایدی . آنك دنیاده بار أشلاگان أشی اوشبو ایدیکه : هر آیده سلطان نڭ امری بوینچه اوزینك قول آستنده بولغان خلقلردان (نالوك) آقچه سی جییوب مونده سلطان ایکی میلیون غروش (برغروش ٨ تین چاماسنده ترك آقچه سی) جییارغه قوشقان دیب جبرلاب جییوب آلا ایدی . فقیر کشی لرنڭ اول چاقلی نالوکنی تولرگه آقچه لاری جیتمایچه بیك قایغروب ، حتی اوزلرون اوزلری اوترو درجه سینه یتوب معلوم علی پاشا اوستندن هم اوزلرینك نالوك تولرگه آقچه لاری بولماغانلقلرون نیچه مرتبه سلطانغه بلگرتسه لرده ، سلطان هیچ التفات قیلمی ایدی . امّا علی پاشا آقچه جییوب بیره آلمغان فقیرلرنی طایاقلر برلن صوقتروب ، حتی آقچه کیتورگانچه صماوار کبی یورط نرسه لرنیده جیدرتوب آلدرا ایدی . اگرده آقچه کیتورماسه لر صاتدراده ایدی . شولای ایتوب علی پاشا هر آیده ایکی میلیون غروش جییوب بر میلیوننی مینم خدمتیمه بوغنه کوب بولماس ألی دیب صاندوقینه بیکلاب قویوب همیشه نارگیله تارتـوب کییورلوکنه اوطرا ایدی ، حتی شول نالوك آقچه سی جیغان کونلرنده بولغان آرغنه مشقتگه ده چـدای آلمایچه اوز اوزینه زارلانوب ، ایکنچی کوننی بوحقده هیچ نرسه ده اویلامایچه شولایوق کیلاچك آی اوچون تنچلاق ایله جیاسونی هیچ کوڭلنه ده کرتمی ایدی .

---

(٦) نارگیله دیب تاتارتلنده تروبکه غه ایته لر .

قصقه‌سی‌غنه یاراتقان نرسه‌لری اوشبو نارگیله ،کوفی هم آقچه بیگرالك اوزینك
قزی سلیمه خانم ایدی امّا قزون یاراتوینه‌ده تورلی تورلی سببلر بارایدی:
بوردن سلیمه خانم بیك ماتوربولوب ، یالقاولغیلك اوزندن برده کیم توگل‌ایدی.
همده سلیمه خانم نك اوچ آصراوی بولوب ، شول اوچ آصراولردن باشقه‌هیچ بر
یرگه آیاق آطلامایچه آصراولرده همیشه آنك‌خدمتنده‌ایدیلر ، برسی سلیمه‌نك
کییمون کیدرتوب ، ایکنچسی کوز آلدنده کوزگی توتوب‌اوچنچسی‌مزاح‌وکولکی
سوزلر سویلاب سلیمه‌نك کوکلن خوش وخاطرون شادقیلوب تورماقلك‌ایدیلر. علی
پاشانك قزی‌هرکون ایرته برلن زورپابوسکاغه اوطرب ، اوگـزلردن تارتدرب
مونچه‌غه باروب اوچ‌ساعت عمر اوتکاروب‌قالغان وقتنی قوناقغه‌یروب طاطلی آشاب
طاطلی اچـوبکنـه اوزدرا ایدی . هم‌بیو مجلسلرینه‌باروب‌اوزینك دوس‌قزلرندن
مسخره ایدوب کولوب اویناب کونکلن جواته‌درایدی . هم‌اوزلرینك سرایلرینه
قایتقاچ اتکاسون اوبوب قچوب کورشکاندین صوڭ اوزبولمه‌سینه کروب یاتوب
تیران اویقوغه‌کیته‌ایدی . چونکه بوهنرلرگه‌باشقه برنرسه‌گه‌اخلاصی‌بولمادیقندان ،
حتی علم‌هنر اویرانمکدن اوزینك آصراولرنیلك طیغان ایدی . علی پاشانك
قزی‌سلیمه خانم‌فقط دنیاده ذوق‌وصفا اوچون‌گنه توغان ایکان . اویلاب قاراساق
دنیاده علم‌ومعرفت تحصیل‌قیلماقمی‌یا که یاش عمرن‌ذوق‌صفـا برله اوتکارمکمـی
یخشی بولور . . . .
برنیچه وقتدان صوڭ علی پاشا شولای خلقنی‌بیك قاتی تالاغاچ خلق مونارغه
برده چدای آلماینچـه ، سلطانغه کـونینه الله نیچه‌شر عریضه (پراشینیـه)
بیرگانلرایدی . شوندان صوڭ سلطانغه علی‌پاشانك حقنده کوب‌عریضه‌لر بولغاچ
سلطان بو آدمنی آستروغه امرقیلدی هم‌ایرته‌گه بغدادنك علی‌پاشانی آصلوب
اولترولەچك‌دیب اعلانلك‌تاراتدی. علی‌نك‌بختنه‌قـارشی‌اوزینك‌قول آستنلك‌بولغان
برحاکم علی‌نك اول ...ان خبرینی ایشتـکاچ ، علی‌نی نیچکده بولسه
قوتقارغه طرشدی‌هملك سلطاننك‌بوایسکی دوستی‌علی‌گه‌بربر وقتلك شفقتی ویاردمی
بولوردیب اویلادی . واقعا ألـکی حاکم‌علی‌نی قزی برلـن هرایکاوینه کییوملر
بیروب برنیچه قللربیروب بایتاقغنه آقچه‌لار بیروب علی‌گه‌اوشبوسوزلرنی ایتوب
تنبیه‌قیلدی : اگرده ایرته‌گه سزبوولایتلك بولساگز یاکه‌قایچانلك بولسه‌سلطان

سزنك اسمگزنی ایشتسه البته‌سزنی آصدرر کیسدرر سزموندن کیتگز دیدی
علی پاشا اول حاکم‌نك بیرگان نرسه‌لری اوچون الله‌رحمت اینسون دیب هم اول
حاکم‌نك اینکان سوزلرینی موافق کورب برنیچه ساعتدن صو کروان برله
سوریه‌غه کیتدی. شول کیچنی بغداددن علی پاشانك تشوی حقنده هم علی پاشانی آصدرو
سلطان طرفندن اعلان اولندی. یانکا پاشانی (توغری بولووی حقنده) تورلی
یاقدان ماقتی‌لار ایدی. شونك اوچونده ماقتاولی یانکا پاشا کیلگان آیندوق
خلقدان نالوك ایکی میلیون یارم غروش صورادی. بغداد خلقی کیلاچك پاشانك
نیچك ایکانون برده حسابلامای‌نچه ماقتاب، برتالاوچی پاشادان قتولدق دیب تورغانده
تاغیده نغراق کیلوب ألکدیلار. ایندی بویانکا پاشا اورنونده پاشا بولوب قالسون
بز کیلایك علی پاشاغه. علی پاشا نیچك کیراك آلای قوتلوب سوریه‌گه کیتکان بولسه‌ده
هرکمگه معلوم دنیاده آشارغه اچارگه تربیه لنورگه کیراك خصوصا اوّلده ضور
بر پاشا بولوب طورغان هم راحتغه ده دلار توتوب یخشی آشاب اچکان کشی اورنوندان
تشوب کیله تورغان آیلغی (وظیفه‌سی) طوقتاغاچ دنیاده ترکلك اینوی بیك چیتن
بولا. شولای ایتوب علی پاشانك دمشق شهرینه باروب جیتکاچ هرنرسه هرکم
مونارغه ألله نیند این عجب بولوب کیتدی. چونکه دمشق شهرنده علی‌نك
بغدادداغی کبك یقین دوستلاری، تانغان کشی‌لری یوق ایدی
حتی علی پاشا آچلقدن اولم درجه‌سینه ایرشسه‌ده بالاقایغوسی بیك آغر بولغانلقدن
قزی سلیمه اوچون بیگرا کده قایغرا ایدی. چونکه سلیمه خانم کوندن کون آچلقدان
بیك یابغوب، بیك کونکلسزلنوب بیك نچارلانه باشلاغان ایدی. ایندی بو آچلقدن
قوتولورغه نی چاره ازلرگه کیراك؟ کلانچی بولورغه کیراك یا که بر خدمتکه کررکه
کیراك یا که اوغریلق قیلورغه کیراك یا که کشی اولتررگه کیراك. پاشا بولوب هر
توردا راحتلکده عمر اوتکارگان کشیگه کلانچی بولو بیك چیتن آش خدمتکا کرشور
ایدی قولندان آش کیلمی. اوغریلق قیلسه یا که کشی اولترسه بیگرا کده یامان
چونکه اوغریلارنی نیچك جزا بیرگانلرینی علی پاشا بیك یخشی آنگلی ایدی.
همده اول أوّل پاشا بولوب تورغان زمانده آندای قاراقلق قیلغان هم کشی اولترگان
لرنی اوزینك امری بویچه بنك آزده آصدرتماغان ایدی. بروقتنی علی پاشا
برلن

برلن قزی سلیمه خانم کون ازون آچ اوتکاردیلار حتی دمشق اوراملارندن یروب آچ بوری کبی اورنلارندان طرورغه ده حاللری بتوب دمشق شهرینی هم کشیلرنی تمام بیلگلاب بتورکان ده ایدیلار . ایکنچی کوننی علی، کشیلرنک باشلارینه قویوب «کوڤشین» برلن مای نی کیبتکا تاشوغانلارینی کورکاچ شول کیبتدان جراقده توکل علی کوڤشین برلن کیبتکا مای کیتروچیلارگه بیك قزغوب توراذر ایدی . چونکه کیبتچی هر کوڤشین باشنه بر ارصوم بیرگاچ علی آقچه غه کوزون توشروب بیگراکده قزوغه ایدی کوبده او تمادی علی کیبت ایشگی نك چاتنده پوصوب توروب کیبتچی قایدا بولسه بر یرگه بورلغان آراده بیك ضور کوڤشین نی کوچکه ایکی قولی برلن باشنه کوتاروب تیز تیز گنه آطلاب بارغانده کیسا کدن گنه کیبتچی آرتندن یکروب کیلوب بیك قاتی صوغوب یقدی . علی ده بیك قاتی برگه یغلوب بتون کوکشین ده گی مایی توگلوب کیندی . اما علی پاشا بر باصقچ آستینه قاچماقچیده بولغان ایدی لکن اول آراده کوب کیبتچی لر کیلوب علی نی بیگرا کده قاتی قینی باشلادیلر شولای ایتوب علی نی افراط درجه قاتی قیناغاچ کیبتچی - ای احمق . مونه مینکا حاضر سین اوزکنك کسه کدن ٥٠ غروش تولاده مونك بعدنده کیتارسك یوقسه مین سنی جیبهار میم» دیب قات قات علی گه آچولانه ایدی .

علی - مین آنی قایدان آلیم ؟ مینده بیت برتین آقچه ده یوق .

کیبتچی - اگرده ٥٠ غروشنی تولامه سك اوزکنك تیرکنی تولارسك .

اول آراده علی نك ایکی قولندان ایکی آیاغندن بیلاب تاغیده قاتیراق قینادیلر . آندان صونك علی پاشا بیك یغلاب یالنوب نیچك کیراك آلای بولارنك قولندان قتولوب کیندی . اول وقتده کیبتچی لرنك علی نی قیناغاننی بر خاتون کوروب بیك قزغانغان ایدی علی پاشا قانون آغزوب فاتیرنه قایتورغه چققاچ بو خاتون مونی بیك قزغانوب برچولمك مای برلن بر آز ایکمك صدقه قیلدی اول کوننی نیچك کیراك آلای فاتیرنه قایتوب یاتقاچ بیك اویلانوب اوزاوزینه جولر مین ، شونك کوکشینی برلن مایون اورلافانچی همیشه صدقه ییوب جورسام یاراماسمی ایدی ؟ پاشالارنك باشی برده اشلامی شول مین بیت موندای اشلارنی کوب کورگانله باسامین پاشا بولوب تورغان کشی ایچ . ایندی مینکا دنیاده راحت توروراوچون شوندای برهنر اویرانورگه کیراك ایکان که شول هنر آرقه سنده

غنه دنیاده کشی راحت یاشی آلا ایکان . بو آش برده یاری تورغان آش توکل
دیب تورلی تورلی فرض لر قیلوب برده یوقلی آلمی ایدی . واقعاعلی پاشانك
شولای ایدوب برهنر اویرانما کچی بولوب برنیچه کوندان صونك برساچ آلو
چیغه کشی کیراك بولغاچ شونك کروب خدمت ایله باشلادی . اوّلگی کونی علی نك
آشی بیك یخشی اوتدی . چونکه خوجه سیله ینگاخدمتچی نی آغرخدمتلرگه قوشما ینچه
صوکینترگه ، ایدان جوارغه ، ایدان سبرورگه ، خوجه سی نك قوراللرون ترتیب
برلن توتارغه هم خوجه سنه چای کوفی حاضرلرگه گنه قوشوب ، بعض ترك
کوستیانلری کرسه ساچلرن آلورغه علی گه ده ایته ایدی . آلایله بولسه اوزینك
بریتؤاده توتابلماگانلکندن باشلارینك تورلی جیرلرندن کیسوب موژیك لرنی
بیك رنجتوب چغارا ایدی بر وقتنی ترك نك الوغلارندن برا وکیلوب کررده خوجه سی بك
افندی نك ساچون تورات دیب علی گه امر ایدر ، واقعا علی ده باش اوستنه دیوب
بریتؤانی آلوب اوزینك قباحت قاتوب بتکان قوللارینه چاش چوش اشقوب کوزلرون ضور
ضور آچوب آقاینوب بك افندیگه قاراب بك افندینك باشون یخشی خوش ایسلی
صابونلر برلان چلاتوب ساچون آلورغه کرشور ، بك افندیده باشون آورتدرماینچه
یومشاقغنه آلسه علی گه دورت صوم آقچه خذمت حقی بیرماکچی بولغانی اچون علی ده
بریتؤالارون اوزی بلگانی قدر بیك تکلفی برلن توتوب یومشاقغنه ایدوب
آلغانده بك افندی بیك قاطی آه ایدوب قچقروب یبرگاچ علی ده قورقوندان
بریتؤانی تارتوب آلوب قاراسه معلوم کشی نك یارطی قولاغی کیسلوب شاولاب
قان آغه باشلاغان ، اماعلی نك ایبداشلری همان علی دان کوله لر ایدی چونکه
آلارغه برنرسه ده یوق . علی بولسه قولاق اوچون قایغرسنمی یا که ایبداشلرینك
کولگانینه آچولانسنمی معلوم سوز: ماچی غه کولکی تپچقانغه اولوم قبیلندن بولدی .
آلایده بولسه بك افندینك قولاغندن بیك کوب قان آغا باشلاغاچ ایبداشلری
بو آشنك اویـون توگللگن آڭـلاب علی نـك اوزقولاغون کیسما کچی بولغانلر
ایدی . همده محکمه قارشوسنده ده بو آشنك بچار ایسکانون بلوب نیچکده بولسه
علی پاشا اوشبو مینوتده بر جیرگه قاچمق بولدی . واقعاعلی نك بختنه قارشی شول
مینوتده ایبداشلری أرلی بیرلی یورگان آراده علی پاشا ایشکدان یوکروب
چقغاچ

چقغاچ آلی آنده آلی مونده قاراب نیچك کیراك آلای برتاشلانغان پودۋالغه کروب قاچدی ، اول پودۋالده اول کون کونی بوینچه طروب توند . اوزینك طورا طورغان فاتیرنه قایتوب قزی سلیمه خانم برلن تاغی ایکنچی یرگه کیتما کچی بولدی . چونکه اگرده همان اول شهرده توراچق بولسه اول وقتده آنارغه اولوم جزاسی بوله ایدی . شولای ایتوب علی شول تونده اوزینك قزی سلیمه خانم نی هم نرسه لرینی آلوب دمشق شهرندن طاك آتقانچه قاچوب کیتوب برنیچه چاقرم کیتکاچ بر ضور طاوغه باروب جیتدی ، آندان صوك اوچ کون برده آشامایچه بلکه جولده اوچراغان جیلاکلار تملی راك اولانلر آشاب بیك قورقوب باردیلار . دورتنچی کوننی بر استانسه غه باروب یتوب بر فاتیرغه کرگاچ فاتیر خوجه سیده بولارنی قزغانوب بیك یخشی غنه قوناق ایتدی . آشدان صوك علی پاشا برلن فاتیر خوجه سینك آراسنده سوزلر چغوب ، علی اوزینك یورت یری یوقلغنی هم آشارغه اچارگه یوقلغنی بلگرتوب یورت خوجه سندن علی مینی کتوچیلکگه یالللاماسسز میکان دیب اوتندی . علی بو آش بیك جینکل اوزمنك معیشتم اوچون بو بیك ضور دولت بولور ایدی دیب اویلی ایدی . چونکه اگرده خوجه افندی کولمك آشطان آلورغه آقچه بیرماسه اول وقتده مینم قزم سلیمه صارقلاردن جون آلورده آلارنی آرلار هم آلارنی صاتور مزده اوزمزگه کیراك نرسه لرنی آلورمز همده کتوچی بولغاچ صغرلر اوز قولمزده بولور سوتون صاووب اچارمز . شونك آرقه سنده طوقلانوب عمر کیچررمز دیب تورلی تورلی فرضلر ایتمکده ایدی . اما بز بولای آشسز کسب سز یورساك البته آچلقدان اولارمز دیب کتوچیلکنی اختیار ایدوب ، ایرته سی کون خوجه نك امری بوینچه ایللی صارق یکرمی باش کجه برنیچه صغرلرنی قووب قزی سلیمه برلن اللهغه توکل قیلوب کتونی برطاو باشنه آلوب کیتدیلار . اینده علی نك بر آز کونکلی طنچلاب برطاو قابورغه سینه باروب کتولرون طارقاتوب اولگیچه اوزینه جالقاولق کیلوب نارگیله سنی قابوب هیچده کتوون قارامایچه قوشلارنك اوچقاندون قرنغنه یاتوب قاراب توراباشلادی . اما قزغانچ سلیمه خانم جب آرلاونی هیچ عمرنده بلمگان بلکه کورمگان سببلی نیچك ایتوب آرلرگه عاجز بولوب اوزینك بغداد شهرنده کیچرگان راحتلرنی خاطرینه کیتوروب بیك خفا بولغانلقدان هتی اوزینك قایدا اوترغانون بلماز

درجه‌گه کیلگان ایدی . علی ده قزنڭ بو قدر خفا بوردە هر کتسز اوتروینه عجبلانوب
بر آز قاراب تورغان‌نڭ صونکنده اورنندان توروب قزی یانینه کیلوب قزی‌نڭ
خفا و قایغوسندان بر نیچه کره سؤال ایدوب قاراسه‌ده قزندن هیچ بر تورلی جواب
آلاآلماز . شولای ده بولسه نی اوچون خفا بولغانی علی‌نڭ اوزینه‌ده بیك معلوم
بولغانلقدان اوزاق وقت هیچ بر سوز ایته آلماینچه آبدراب توروب بر مرتبه
بیك ضور ایدوب اوف ! دیب صولاب قزنی نصیحتکه کرشور:

قزم سلیمه! الله‌نڭ قدرتی کیك هر آش الله‌دن هرنی کوراچك بولسه الله‌دن بیت دیوب عقللی
کتوچی قزی سلیمه خانم‌نی نصیحتلی ایدی . مین قزم حاضر آزغنه تنچلاندم سین نیچك
اویلی‌سك بوده الله‌نڭ بر رحمتی در . امّا مین هنر بلسام اول وقتده سینکا ده میکاده بیك
راحت بولور ایدی . هم سینده عمرکنی تنچلق برلن اوتکارور ایدنك دیب ؛
قزی سلیمه خانم برلن بر قایغر شوب بر کونکلله ایدیلر . شولای ایتوب پاشا برلن
سلیمه خانم یلدان آرتق ، خوجه‌غه کتو کوتدیلار . بر وقتنی طاوقا برغاسنده بولار
کتو کتوب یورگان وقتلارنده آوغه چقغان دمشق‌دا فی پاشانڭ اوغلی یوسف یول
آداشوب یورگان وقتنده بر یلغه‌نڭ بوینه کیلوب یلغه‌غه آیاقلارون صالندروب
اوتورغان ماتور قز سلیمه خانم‌نی کورگاچ عجبلکه قالدی . چونکه بوندای طاوشسز
طنسز بر صحراده بر یالغوزی اولطرمقی هر کمنڭ ایسنی بیار رلك بر حال ایکانلکی
هر کمگه معلوم‌در . یوسف بو قزنی کورگاچده کونکلینه ئلله نیندایون اویلر کیلوب
مونارغه بیك عاشق بولدی . سلیمه خانم بو یکتنی کورگاچده قورقوندن تیزگنه
توروب یکروب اتکاسی یانینه باروب کوزدن یوغالدی . بو نیندای حال دیب یوسف
بیك اویغه قالوب مونك حقنده ئلله نیندای خیاللرغه باتوب تیزگنه یاشل چیرامدن
مونك آزندن بارغاچ کجه‌لر یاننده یوری تورغان سلیمه خانم‌نی باروب تاپدی .
علی بو یکتنی کورگاچ اوزینك اتلارینه اوررگه قوشدی . امّا یوسف علی‌گه بیك
یالنوب ، مین حاضر قایه بارورغه‌ده آپدرادم یولنی آداشدم زنهار مینکا یول کور
ساته کوردیکاچ علی آتلارینه آچولانوب توقتاتدی . اول آراده سلیمه خانم بو یکتنی
قزغانوب یوسفغه صوت کیتروب بیردی . امّا یوسفنڭ سوتنی آشاب بتر گانچه
کوزلری همان سلیمه خانمده بولوب آلگی عشقی برلان حیرانلقده ایدی . آخرنده

علی دن

علی دن یول کورساتمکنی اوتندی . واقعا علی اوزینک ایکی آتینی ایارتوب یوسفنی طاو باشنه قدر اوزاتدی . یوسف علی گه بر آلتون تنکه بیروب ایسانلاشوب ایولرینه قایتوب کیتدی . علی ، یوسف کیتکاچ ئلله بو پاشا اوغلی میکان یاکه بر برافیسار میکان دیب تورلی اویلارده هم آنچه بیرکانینه بیک شادلانوب یوسفقه چن کونکلدن خیر دعا قیلمقده ایدی . یوسف ایوینه قایتقاچ آناسینک موینینه آصلنوب سلیمه خانمغه غایتده عاشق بولغانلقدان ، اول شوندای ماتور قز آنک دنیاده نظیری یوق ، اوزی اون آلطی غنه یاشنده ، اول مینم عمرم بویی برنچی خاتونم بولاچق مین آندن باشقه تورا آلمیم دیوب یغلاو درجه سینه کیلوب سویلاگاچ آناسی بیک عجبکه قالوب اوغلم ، نیشلادک سین ! ئلله جولرلنددکمی یوقسه موندای سوزلرنی سویلامس ایدک آیتچی زنهار نی بولدی سینکا دیب صورامقده ایدی . یوسف بیک اوزاق سویلاشورگه کیلشدرماینچه سلیمه خانمنی کوروب عاشق بولغاننی وآندان باشقه بو دنیاده راحت عمر ایته آلماسزلغنی سویلهدی . آناسی بو حقده اوغلم مین سنی بیک قزغانام اگرده چن کوکلدن عاشق بولساک آنی آلورمز هم اتکاکگه ده یخشیلاب ایتورمنده اول ده انشاءالله طکلار دیب یوسفنک کوکلنی یواتمقده ایدی . شولای ایتوب بو آشنی یوسفنک آناسی اتکاسینه بلدردی ، لکن آناسی برده کیکاشکه کیلماینچه اوزم اوشبو دمشق شهرینک پاشاسی بولوب تورغانده نیچک ایتوب بردن براوغلیمه دنیاده ایک خور بر کنوچی قزینی آلوب بیریم ! بولماس هیچ بولا تورغان ش توکل دیب بیک آچولاندی . صونکره آناسی اتکاسینک سوزلرینی یوسفقه ایتوب ایکسیده بیک قایغورا باشلادیلر . پاشا یوسف برلن خاتونینک قایغرغانلارنی هم کونکلسز یورگانلرینی بلوب ایرکسز سلیمه خانمنی یوسفقه خاتونلقغه آلمقچی بولدی . آلایده بولسه آچندن همیشه عقلسز هیچ بلمی بیت دیوب آچی پوشوب ، یخشی اول مینم اوغلم کنوچی قزن آلسون ، یخشی اول عقلسزلغی برلن اوزی باشون خراب ایتسون مین بو حقده هیچ اونوتاچغم یوق ، یخشی اول مینی اونوتسون ، اول بیت کنوچی قزی بزنک ایوگه کیلاچک بزنک جورتمزنی قارپاچق ، کنوچی قزی بولغاچ آنی نیچک ایدوب کشی کوزینه کورساتورگه کیراک دیوب اوز اوزینه ئلله نیندای اویلار اویلی ایدی . شوندان صونک یوسف بر یاوچی نی ایشاککه

آطلاندروب کتوچی علی یانینه ییباردی . یاوچی ایر اوچ کون بارغاچ مونه بر آغاچنگ کولاگاسنده‌قرون یاتوب کیفلانب‌نارگیله‌سنی تارتوب‌یاته تورغان‌علی نی کوردی . یاوچی ایشا کینی یاشل‌چیراغکه ییباروب کتوچی علی‌یانینه کیلدیده‌اوشبو روشده‌سوز باشلادی :

یاراماغان نرسه ، — سین پاشانگ‌اوغلون سحرلاغانسک : اول‌حاضر سینگ‌قزنگنی آلمه‌غه تلی مین‌حاضر قزنگنی دمشق‌شهرینه‌آلوب کیتام . مونه سینگا پاشااوغلی برقاپچق آقچه ییباردی هم نیچکده بولسه قزنگنی آلوب‌قایتورغه .امرقیلدی

علی — جاوچی‌بیرکان قاپچقنگ یانینه‌ده کیلماینچه هم باشنده بوروب قاراماینچه نرسه تلی اول ؟ دیب یاوچی‌دان صورادی .

یاوچی — احمق ، حیوان ، آلی مین ایتکاننی ایشتمادنگمی ؟ پاشا اوغلی سینگ قزنگنی آلورغه تلی دیم !

علی — آ! آ! پاشا اوغلی بربرآش برله شغللنه‌می صونگ ؟

یاوچی — نرسه‌برلن دیب ایته‌سک ؟ ای جولار ! ئلله سین آنی اورنگ دیب اویلی سگمی ؟ سین بلمی سگمنی سلطاندان داهودنگ اوندان بر آلشون پاشالار آلالاباسه اوزینگ قرل آستنداغی کشی‌لردن جیولش آقچه‌نی هم سینگ قرق صارغگدان برسی آنارغه تیه بیت .

علی — مین سیندان‌پاشا حقنده صورامیم‌بیت . یخشی پاشاآلاتورغانون آلسون اما مین‌سیندان شونی‌صوریم ، نی برلن‌شغللنه پاشانگ اوغلی دیم ئللەقورالچی‌می ؟

یاوچی — یوق ، جولار .

علی — تیمرچیمی ئلله ؟

یاوچی — یوق .

علی — بالطاچیمی ئلله ؟

یاوچی — یوق .

علی — کیرپیچ یاندروچی‌می ئلله ؟

یاوچی — یوق ، یوق ، اول‌اوزآلدینه‌برضورکشی سینگ ایشتکانگ‌یوقمنی اوچ جولارنی ؟! خدمتنی بیت‌باری‌فقیرکشی‌لرگنه‌آشلی امابزنگ‌پاشانگ‌اوغلی برنرسه برلنده شغللنمی .

علی

علی ـ بولای بولغانده اول مینم قزمنی آلا آلماس بیت هم هنر بلمی تورغان کشی‌گه مینده قزمنی بیره آلمیم ، چونکه هنردن باشقه جماعت تربیه قیلوی بیك چیتن. آنڭ خاتون طویدررلق‌ده هنری بولماغاچ مین بالامنی بیره آلمیم . بلکه آنڭ ایکنچی بر آغرراق هنری‌باردر .

علی ـ بویاوچی توکلدر بیت اول؟

یاوچی ـ یوق .

علی ـ تگوچیمی ئلله؟

یاوچی ـ یوق ، یوق .

علی ـ کارزین اشلاوچیمی ئلله؟

یاوچی ـ یوق .

علی ـ آ!آ!ساچ آلوچیدر آلی؟

یاوچی ـ یوق ، یوق»دیب هرقایوسنه آچقغنه ایندروب‌جواب‌بیره ایدی .

علی ـ ایندی یتار . سزنڭ‌کبك احمقلارنڭ سوزی کوب بولور مین سینی مونده کوب سویلاتوب‌تورماس . آنه پاشا اوغلنه قزکیراك بولسه اور قزنکنی بیر ، مینم وقتم جوق آلی دیب کتوچی بیك آچولانه ایدی .

یاوچی ـ اوزینڭ آتلارون چاقروب پاشا یاننه قایتورغه بیك کونکلسزبولسه‌ده ، آلایده قایتماینچه یاراماغاچ ایشاکنه آطلانوب قایتورغه‌چغا باشلادی .

یاوچی ــــ یاراماغان نرسه ، پاشا بالاسنه قزنکنی صوراغانده بیرمادنك اوزاقلاماسڭ جزاسنی کوررسڭ دیوب بیك آچولانوب کتوچی یانندان آیرلدی . بیك‌کونکلسزلانوب یتکاچ یاوچی پاشانڭ اوزینه‌گنه نی‌بولغاننی قصقه‌چه‌غنه سویلاب‌بیردی . ایکنچی وقتده یاوچی یوسنقه نی‌بولغاننی سویلاگاچ ، یوسف بیك‌کونکلسزلاندی .

یاوچی ـ تنچسزلانمه یوسف . پاشا بروقتده‌ده اوز سوزینی کیری قایتارماس ، مونه مین تاغی اوزم برلن دورت‌کشی آلوب‌باررمنده قزینی آلوب‌قایتوررمز سین‌بوتورده هیچ حفالانمه ؛ مین‌اوزم‌نیچکده بو‌آشنی‌باشقاررمن دیب‌یوسفنی‌اوگتلی ایدی . یوسفده یاوچی‌نڭ بو سوزلرنی ایشتوب کونکلنی جواتسه‌ده همیشه

عشق اوتی آرتوب ، بونینداى آش قزینی مینکا بیرماسکه علی نی کم قوتورتدی ایکان دیب اویلانه ایدی . آلایده بولسه آناسی آرقلی همیشه آتاسون اوگتلاتدرب البته مین بوقزنی هیچ ده آلماینچه قالمیم . مین بوقزغه آقتق عمرمه چاقلی جوریم اوف ! اوف ! نیشلیم ایکان . ئلله اول سلیمه اتکاسینه بیك قدرلی در . احتمال اول آتاسندان آیورلغاچ جلار . شونك اوچونده قارت کتوچی آنی مینکا بیره سی کیلمی تورغاندر . اما مین آتامی قارت کتوچی بیرمه سه ده آلمی قالمیم هم اوزمنك آلاچاغمه اشانامن دیب اتکاسنه ده قاطی قاطی جلاب سویلی ایدی . پاشاده اوغلینك بوحالگه تشوینه آپدراب ئلله قایده خراب بولماسون دیب سلیمه خانمنی آلماغه رخصت بیردی ، لکن بو أشکه اوزی برده قاتوشمادی آتاسی قاتوشماسه ده ، یوسف سلیمه خانمنی آلور اوچون کتوچی علی یانینه اوزی کیتدی . شولای ایتوب برنیچه کوندن صوك علی یانینه باروب یتکاچ علی مونی طانوب مونك مقصودی آلکی یاوچی نك سوزیدر دیب قصقه غنه ایدوب علی سوزگه کرشوب سزیاش یکت مینم قزومنی آلماقچی بولاسز ایکان ایندی مین هنر بلمگان کشی گه قزمنی بیره آلمیم هیچ بولمغانك جماعتکزنی طوید رلق هنرك بولسه اول وقتك مین قزمنی ایکدی قوللاب بیرایدم . ایندی سزگه بارموزم شول تلاسانکز نیشلا ڭز تلاسه ڭز برهنرا بیرانکز یا که بتونلای ایکنچی مرتبه کیلماسلك بولوب کیتکز ، دیدی . امّا یوسف سلیمه خانم مینکا عاشق بولغان بولمه اتکاسی سوزینه ده قاراماس مینکا بیلك راضی بولوب کیلور دیب اویلاغان ایدی . حالبوکه سلیمه خانم بووقتك یوسفغه بتونلای کورنمدی . بوبار وندان یوسف بیگراك کونکلسز بولدی چونکه یوسفنی عشق اوتی کوندن کون جاندرا ایدی امّا سلیمه خانم نك کونکلنده یوسف جوق شیکللی ایدی . اگرده آنك کونکلنك یوسف بولسه اول وقتده سلیمه خانم شونداى برپاشانك اوغلی صوراتوب اتکاسی بیرمگاچ اتکاسینه بربرقارشی سوز ایتور ایدی . هم علی ده قزی سلیمه خانم برلن بوحقك برسوزده سویله مدی . شوندان صوك یوسف هیچ برسوز ایتماینچه کیری طاوباشنه منوب نیشلرگه کیراك ؟ دمشقغه قایتورغه کیرا کمی ؟ آنك قایتمه ده آتاسی نك ایتکان سوزلری ایسنه توشوب کشی آراسنه بیك اویات بولاسی بولدی . ایندی نیشلرگه ئلله سلیمه خانم عشقندان اولاسیمی ایکان ؟ بودنیاده آندان باشقه مین نیچك عمرایتیم دیب تورلی

اویلار

اویلار اویلی ایدی . آلایک بولسه یوسفنك کونکلینه یرمشاق اویلارتوشوب آطینی شول بارا تورغان یولینه یباروب اوزی قایه بارغانون هیچ بلمایئچه همان ایسنده سلیمه خانم غنه ایدی ایدی . شوندان صوڭ یوسف اویلی اویلی باراتورغاچ بر اورمان یانینه باروب یتدی . اول اورماندان یراقلاق توگل برآولده آلطون کیسکان هم آنلار اورگان طاوشلر هم ایوباشلارینی قاپلاب آلغان زنگارتوتون هم آرتیل خدمتچیلرنك بیك تجربه برلان طاوشلاری ثلله نیندای مولك طاوش برلن ایشتله ایدی. شوندان صونك آنارغه ثلله نیندای براوی کیلمکك ایدی ،ایندی مینکا هنرا ویرانورگه کیراك ، لکن هنر اویره نساکك بیك چیتون، اگرده هنر اویره نماسام سلیمه نی علی مینکا بیرماس هم اوزیك مینکا کیلماس غول تیزگنه یوسف اول اورمانده آلطون برآغاچقه بیلاب بیك نچار کیوملر کییوب ملطفنی ده شونده قویوب، اوزی آلکی کورنه تورغان آولغه بارمقچی همده هنر اویره توچیلر یانینه باروب مینی قاراقلار طالادیلر هیچ بر نرسه م قالمادی ،مینکا بر هنر اویره ته کورنکز دیب ایتما کچی بولدی .شول روشچه یوسف شول آولك هنرچیلار یانینه باروب اوزن هنر اویره تورگه قوشدی . آلایك بولسه یوسف بوهنرلرنی بیك تیز اویرانما کچی بولغاچ مونك شرطینه هنرچیلار بیك کونکل برلن اویراتورگه قبول ایتمیلار ایدی . هرکمگه معلوم هنر اویراتو هم اویرانوبیك چیتون یوسفده الڭ آوّل تیمرچی یانینه باردی لکن تیمرچی ایکی یلدان کیم اویراته آلماونی بلدردی . چولمکچی بر جلده اویره تمکچی بولدی . تاشچی آلطی آی وقت قویدی . بونلرنی اویرانورگه عمرکوب کیراك دیب اویلاب تورغانك ثلله قایدانغنه برطاوش ایشتلدی ایته در : اوغلم ، اگرده سینکا تیز اویره نورگه کیراك بولسه ایك مینم برلن ، مین سینکا بر آطنه ده اویراتورمن ، مونك بعدنك اوزیکه ایکمك تابارسن ؛ یوسف بوسوزنی ایشتکاچ بیك شادلانوب بلدیکه ، بوکشی کارزینلار یاصاوچی کشی ایمش . آنك برلن ایوینه باروب جیتسه هنر چینك ایووی بتونلای صالام برلن تولغان ثلله نیندای ضورضور کارزینکالار هم ثلله نیندای بویاوغه بویالغان اشلاپه لر تورا ایدیلار . یوسف بیك شاد لانوب برکارزینکانی قولنه آلوب: خوجه افندی؛ سزمینی بر أشکه بر آطنه ده اویره تورمن دیب ایتکان ایدکز ؛ اگرده سز بوهنرگه مینی ایکی کونك اویره تمه کز مین

آقچه‌نی کوبراك بیررایدم ، مونه حاضر ایکی آلتون آمامینی ایکی کونده اویراتوب
جیتکزنکز دیدی . هنرچی یوسفنك هنر اویره‌نورگه بیك کونکلی توشکانونی بلوب
، بر کون کونی بویی کارزین صوراب کیلکان کشیلرنیده کرتماینچه ، یوسفنی چبطه
اورگه اویره‌توب هم بر کارزینکا یاصاتوب مونه اوغلم ! حاضر ایندی سینك خدمتك
بتدی . سین ایرته‌گه بو کارزینکالارنی بازارغه آلوب چق آلوچیلارغه کورسات
مونکار دورت صوم صورادیدی . شولای ایتوب یوسف بولارنی بازارغه آلوب
چغوب ، آلوچیلاردان بش صوم صورادی . أمّا صاتولاشه صاتولاشه بولارنی دورت
صومغه بیردی. یوسف «علی» کتوچی یاننه بارغاچ آکا هنرونی کورساتورگه قولنده
بر نرسه‌ده قالمادی . ینه بر کون باروب هنرچی یاننده عمر اوزدرمق بیك چیتون
ایدی چونکه یوسف همان نیچکده بولسه سلیمه خانمغه قاوشمق اوینده ایدی .
شونلقدان اوّلکی صاتقان کارزینی تیزراك قایتاروب آلوب اورمانغه آطی یانینه
کیتدی . لکن بیك اویقوسی کیلکانگه آطی یاننده چبطه‌سنی یابوب پالاسنه‌تورنوب
بیك قاطی اویقوغه کیتدی . طاك آطوب بر یوزی یاقتورغاچ ، علی شول برگه کتوینی
آلوب کیلوب یوسفنی بر آغاچنك توبنده کورگاچ بیك عجبلاندی . اول آراده یوسف
اویقودان اویغانوب اوشبو روشده سویله‌شه باشلادیلر :

یوسف ـ افندم سز میندان بر بر هنر اویره‌نـونی تلاگان ایدکز مونه مینم حاضرنده
اویرانگان هنرمنی قاراب قاراکز آلی .

علی ـ بخشی بیك نچار اورماگانسز ، لکن بو خدمتدن کونینه کوبمی توشره آلاسز ؟
یوسف ـ دورت صوم . علی ـ دورت صوم کوب توکل . آلایده بولسه بر کون دورت صوم
بولسه ایرته‌گه شولایوق دورت صوم بولسه ایکی پارغه سیکز صوم بولا ، ینه بر کون
أشله‌سه‌کز اون ایکی صوم بولا ایکان بو هنر انشاالله ایکی کشینی طویدرر . آخ !
مینده شولایوق عقللی بولوب بر بر هنر اویره‌نگان بولسام . مین پاشا باشم برلن
مونده کتوچی بولوب یورماس ایدم .

یوسف ـ نیچك ، پاشا بولغان کشی کتوچی بولامنی ، مین برده سزنك سوزکزگه
توشنه آلمادم . سوزنگزنی ینه‌برقات اینسه‌کز بلکه آنکلار ایدم .

علی ـ اوزینك باشندان اوتکان واقعه‌لرینی سویـلاب یوسفقه آکلاتدیده ینه
آیندی

ایندی ، کوب سوز نیگه کیراك ، مونه ایندی قزم سلیمه نی سزگه بیرام . ایندی سزمینم کیاوم بولورسز دیب اوز آرالارننگ ایجاب قبول یاصاب ، اول کون کنونی ده ایرته راك یباردی . کیچکه چاقلی سوتلار اچوب بیك حضور قیلدیلار . یوسف علی گه شادلغندن بر قاپچق آلتن بیروب ، شول کون کیچکی صالقون برلن بارسی برگه دمشق شهرینه قایتورغه چغوب کیتدیلار . آطلاری بیك جینگل باروب هر قایوسی نك یورکلارنده شادلق اثری بولوب بیك کونکللی قایتوب کیتدیلار . ایکنچی کوننی کیچ برلن بولار دمشقغه قایتوب یتکاچ یوسفننگ آناسی سلیمه خانم نی کوروب بیك شادلاندی . چونکه دنیاده مونداى ماتور قزنی هیچ ده کورگانی یوق ایدی هم آتاسیده بیك شادلاندی . یوسف آتاسینه علی نك اوّلده بغدادده پاشا بولوب تورغاننی تمام باشدان آیاق سویلاگاچ حاضر پاشا علی دن عفو اوتنوب اگرده مین سزنك پاشا ایکانلکگزنی بلگان بولسام بوندی محنتلرده یورتمگان بولور ایدم وهم یوسفنی ده سزنك قزکزنی آلورغه تلاوندن طیماغان بولور ایدم دیدی یوسفننگ آتاسی حاضر اوزیننگ بولمه سینه کروب اوّلده بولغان عیبلرنی عفو ایتوب یاکادان بریرگه پاشا ایتمکنی اوتنوب سلطانغه خط یازدی . ایکنچی کونده پاشاننگ امری بوینچه سوریه گه بر پراخود یباروب علی نی استانبولغه اوزاتدیلار . علی استانبولغه باروب یتکاچ آشه کی گنه کیومده سلطان سراینه کروب پادشاهلرغه موافق روشده کورشوب دمشق پاشاسی طرفندن دی سلطان خطنی اوقوب بیك عجبکه قالدی هم علیننگ باشندان اوتکان آشلرنی بربر سویلاتدی سلطان مونی بیك قزغانوب یخشی کیوملر بیروب برنیچه شرطلر برلن مونی یاکادان پاشا ایتدروب قویدی . شوندان صوك سلطاننك وزیرلری (مینیسترلری) موننك یاکادان پاشا بولغاننه قول چاووب اوراقچرا باشلادیلر . امّا علی بولارننگ اوراقچرغانلارینه کونکل بیرمانیچه ، سلطاننك آیاغنه یغلوب عفو استاب اوزیننگ شول آقتق عمرننگ پاشا بولوب اولماکنی تلاب فاتحه قیلولارنی اوتندی . هم سلطاننك سلامتلکی اوچون وزیرلر برلن دعا قیلوشوب هم اوّلك قیلغان ظلملرندن توبه قیلوب موندان صوك بوندای ظلملر قیلمایچه تمام عدللك برلن حکم ایتارگه وعده بیروب سلطان حضورندن

چغوب کیتدی ، شولای ایتوب علی بغدادقه قایتوب بخشی یورت آلوب بیک بخشی لیمون ، پیلسین ، آبریکوص هم ژیناغراد باغچه سی آلوب ، کوندز آشی بولماغان وقتلن باغچه لارنن یروب قواقلارغه صوسیپدروب کیراك اورنلارون قازیتوب یورمگه باشلادی . کیچ بولسه وقتلی غنه یقلاب هم ایرته بولسه وقتلی غنه توروب آتنق عمرون بیک راحتلن اوزدرماغه باشلادی . سلیمه خانم نك اوچ اوغلی بولوب اوغللاری بر سندن برسی ماتور بولدیلار ، حتی آنالارندانلن برنیچه درجه ماتور ایدیلر همده آلارنی تربیه قیلورغه اوقتورغه قارت علی اوز اوستینه آلوب آلارنی باغچه أشلارینه اویراتدی . دخیده باشقه هنرلرگه اویره توب اوزمنك کتوچی بولوب یورگان وقتلری یورا کندن کتمایچه قزینك بالالرینی هنرلر اویره تورگه اجتهاد قیلدی . شولای ایتوب سلیمه خانم نك اوچ اوغلی اوچیسیده بابالارینك اجتهادی آرقاسنده اوقوب طرشوب هرقایوسی پاشا بولوب عمرلرن راحت راحت کیچروب یاشادیلر . یوسف بك نك برکون هنر اویره نوی نیچه کشیلرنی محنتدن قوتقاروب نیچه کشیلرنك بودنیاده ایزگو بختلی اولمقینه سبب بولدی . فاعتبروا یااولی الابصار !

صوك .

اول مرتبه باصلمش کتاب و رساله‌لر

قدوری ترجمه‌سی اثر « شیخ الاسلام »

تحفة الملوك ترجمه‌سی « شیخ الاسلام »

کفایة الأخبار فی سیر النبی المختار

ضروریات دینیه یاکه آداب (اثر محمد صادق)

صدر الصلاح فی ارشاد اهل الفلاح

دعا مجموعه‌سی

نوابغ الکلم ترجمه‌سی « اثر شهاب »

منظومات اعتقادیه

قصهٔ منصور الحلاج

یکمحکایت ترجمه‌سی « شاکرجان »

مالك حکایتی « شهاب رحمتوللین »

خواجه نصر الدین آچق قزان تلنده

مقدمه لابن الجزری ترجمه‌سی

کلکی مجنون

امالی ترجمه‌سی

اصول انشا و کتابت

« دیوان رضائی » قزان حرفی ایله اوّل مرتبه باصلمشدر

و- لباب الحکایات